

stjórn og sjálfvæði. Tey siga: »Vit hava lívað her alt okkara liv og vit vilja ikki hava onnur at taka avgerðir fyri okkum, men vit vilja kortini halda fram sum partur av Sveits. Fyri mær er hetta hástigið av ættarbolka-mentaliteti.

Í Suðurafrika eru vit 30 mió., og øll hugsa upp á sama máta sum sveitsarar. Munurin er tann, at sveitsarar sleppa at halda síni ættarbolka skipan, og eingin kemur útanfrá og roynir at tvinga tey at liva øðrvísi.

Vit kunnu til samanberingar hyggja at heimlundunum í Suðurafrika. Í 17. og 18. öld vóru nógv kríggj ímillum einstakar ættarbolkar. Tá ein bólkur sigraði, gekk hin ættarbolkurin upp í hann og teir blivu eitt. Tapararnir vóru ikki avhumaniseraði ella gjørdir til trælir. Tá teir hvítu kolonistarnir komu, tóku teir ikki einans landið, men teir gjørdu eisini uppruna-fólkið til trælir, til arbeiðsdjór, ið vóruð vanvird og ikki mett at hava somu eginleikar sum aðrir Guds skapningar. Teir hvítu broyttu sostatt allar hugmyndir um ættarbolka skipanina hjá teimum svørtu. Tapararnir vóru ikki virðir sum menniskju, men fingi sama status sum vanlig húsdjór. Heimlandini eru á ein hátt ávis leið til at livja upp aftur og konsolidera hesa støðu.

Pretoria-stjórnin arbeiðir miðvist mótmegis spjalding av teimum

svørtu, við at sáa split ímillum tey. Tá kolonialistarnir komu, var Zulu-tjóðin á góðari leið at verða eitt kongarik. Hon hevði ógvuliga stóra makt og tað hevði kanska verið møguligt fyri zuluarnar at sameint teir ymisku ættarbolkanar. Teir, sum spjaddu og drópu í Suðurafrika vóru sostatt ikki teir upprunaligu íbúgv-ararnir í landinum, heldur teir hvítu europearnir, ið útnyttadu landið og fólk- ið. Teir høvdu framkomin vápn og eina miðvísu politiska kós. Hugmyndir teirra um kapitalismu vóruð avgerandi fyri menningina av tí suðurafrikanska samfelagnum.

Vilja varðveita status quo

Tann hvíti miðal suðurafrikanarin er politiskt og samfelagsliga óupplýstur. Hann livir í støðugum ótta og ótryggleika. Fyri honum eru tey svørtu eitt djóraslag, ið ikki dugir at hugsa ella artikulera sína hugsan. Eg skal yvirhøva ikki hugsa, tiansheldur duga at greiða frá mini hugsan og kenslum. Vit mugu takka Gudi fyri, at vit eru skapt í hansara mynd, sum altíð leitar eftir frælsi. Tann hvíti miðal suðurafrikanarin kennir yvirhøva ikki til okkara støðu ella livikor

og fyri teimum flestu kann tað gera akkurat tað sama, hvussu vit liva ella doyggja. Tey eru fullkomi-liga óupplýst um sam-felagsgongdina og vilja bert varðveita status quo. Ein litil partur av teimum upplýstu hvítu íbúgv-unum stuðla okkum, men eg havi trupult við at sam-arbeiða við tey. Tann hvíti suðurafrikanarin hevur leiðaraprobler — hann skal altíð vera á odda, tann sum tekur avgerðirnar. Eg vil ikki verða leidd av teimum, tí eg haldi ikki, teir duga at leiða.

Afrikansk sosialisma

Nógv spyrja hvat fyri statur fer at verða bygdur á toftunum av tí verandi apartheid-statinum. Eg

»Vit kunna samanbera apartheidskipanina við ein øran hund, sum hevur fingið deyðamein. Hann veit, hann fer at doyggja, leikar í og bitur alt, sum kemur honum nær.

Apartheid hevur fingið mønustingin. Tá hon doyir, fer hon at taka nogv við sær í deyðan»

meti, at tað fer at verða eitt slag av afrikanskari sosialismu. Vit vilja, at øll skulu hava tað gott og fáa rættvisan part av land-inum og tess rikidomi. Eg leggi dent á, at hetta verður ein sosialistiskur statur, ikki kommunistiskur. Og í hesum sambandi vil eg ikki, at tað verður hugsað um sosialismu á sama hátt sum vit gera í Europu. Vit mugu byggja á afrikanskar fortreytir og afrikanskt grundarlag. Tað verður sjálvandi trupult og vandamikið, tí hetta verður byrjanin til alt fyri okkum, ikki endin.

Um tú spyr, nær vit verða leys av apartheid, so havi eg ofta hugsað um árið 1989. Men tað kann eisini henda heilt skjótt. Vit kunnu líka apartheidskipanina við ein øran hund, ið hevur fingið deyðligt sár. Hann veit, at hann fer at doyggja og brýtist um og bitur alt, sum hann nær at. Vit uppliva mønubrestirnar hjá apartheid og tá henda skipan doyir, fer hon at taka nogvar við sær í deyðan. Kortini vilja so nogvir europearar hava okkum at biða, og teir tosa um spakuliga gongd til rættvisari skipan. Tilskongd hóska kanska teimum, men hon hóska so avgjørt ikki til okkum. Vit verða longu dripin í túsundatali, men tað fer ikki at eydnast teimum at drepa okkum øll.

Kaldir og brutalir

Hóast eg havi tosað um europeiska siðmentan sum týningar-siðmentan, so er munur ímillum fólk. Eitt nú bretar hava innborna hugmynd um »fair play«, hóast imperialistiska rákið. Teir sóu hóast alt upp á tað indiska fólkíð sum menniskju.

Men tann hvíta apartheid-stjórnin hevur ikki so vorðnar menniskjaligar eginleikar. Tá teir drepa okkum, so kenna teir tað ikki sum teir drepa fólk. Teir hava ikki somu hugmyndir um »fair play« og

menniskjaliga virðing sum bretar. Teir eru kaldir, brutalir og miskunnarleysir. Við hvørt haldi eg, at teir eru djevulin sjálvur í kjótinum. Eg gangi ofta framvið einum 18 ella 19 ára gomlum hermanni á gøtuni við so stórar reiði og vanvirðing í minum hjarta, at eg kenni sviða. Tá eg hyggi at honum, hugsi eg: Hvønn hevur tú neyðtikið, hvussu nógv av okkum hevur tú dripið? Í undantaksstøðuni seinasta ár varð 76 ára gomul kvinna neyðtikið av fyra ungum hermonnum, og teir neyðtaka eisini børn ímillum 12 og 16 ár. Eg kenni væl til hetta, tí eg havi arbeitt nógv við ráðgeving og hjálp fyri fólk, ið hava verið úti fyri slíkum. Fyri eina kvinnu kennist neyðtøka verri enn deyðin, serliga tá tal-

an er um onkran, sum hon hatar.

»Hjálpin kemur frá okkum sjálvum«

Jaqueline Williams segði at enda:

— Eg havi ferðast nóg í Europu og tosað við ung-fólk, og eg haldi, at tey fara at broyta kósina, og at rasisman og fasisman, sum heimurin er fullur av, verður ein partur av søguni. Eg eri bjartskygd og trúgvi upp á tey ungu, men eg vil kortini ikki vera góðvarin. Hjálpin kemur ikki úr Europu — hjálpin kemur frá okkum sjálvum, okkum svørtu í Afrika, tá vit byrja at kenna okkara egna virði og berjast fyri tí.

etj.

Foto: Kalmar



— Eg var 13 ár, tá eg fyrstu ferð var við í einari mótmælisgongu.

Og síðani havi eg verið virkin í politikki, ungdomsrørslum og kirkjuligum starvi.

